

dotse a tretse de gruxa sas parets, ab *gritas* a cada cantó de castell», B. de Maldà (*Excurs.*, pp. 104, 125), «lo detràs de la casa, amb lo parell de *grites* rodones», id. (*Coll. d. l. B. V.*, 219). Així continuen dient-ho la gent popular, en particular en el Baix Empordà les nombroses de la vila vella de Pals, on és conspicu, per exemple, Can Pou de *les Grites* (1958). A Eivissa ho sento aplicar a petites ermites o capelletes que s'alcen en turons de l'illa: hi ha una *garitò* d'aqueixes, que es veu al capdamunt de la Creu d'en Ribes, a Santa Eu-
làlia (1963).

En les comarques entorn de l'Ebre apareix ja com a terme verament topogràfic, i prou sovint; però em sembla, donat l'aspecte dels llocs, que aquí deu haver-hi un homònim, perquè sol tractar-se d'indrets sense aparences ni probabilitat d'edificació recent ni antiga i sempre fortament rocósos i molt trencats: crec que es tracta del ll. CRĒP(Ï)TA 'trencada, clivellada' (=cast. *grieta*, cat. CRĒTUA), conservat en mossàrab i transmès per l'àrab local (d'on la *i* < Ē). Crec que és aquest, per ex., l'origen de *Les Gritelles*, grans serrats rocósos entre Prades i Siurana; més aviat això que CRĒTAS 'gredes, greses' (mentre que *Cretes*, en el Matarranya, vora l'Algars, potser és realment aquest). A Sorita (poble extrem NO. del País Valencià) sembla que fins i tot aquest mossarabisme resta viu o genèric: a la *Garita 'les Gralles*, m'expliquen «és una *garita* on s'hi posen gralles» i allà no veig més que roca nua i badalocs (1961). En aquest mossarabisme hi hauria, doncs, la inevitable anaptixi entre *r* i l'oclusiva inicial. Per a un altre eiv. + *garita* (1964) 'ganyota', veg. *grétol* (CRIDAR).

Per a la formació del fr. ant. *garite*, veg. l'article del DCEC, i especialment l'addició del vol. iv, 1013 (o bé DECH), on rectifico amb els correctes fets morfològics, l'explicació admesa primer (en el vol. II). Per al cast. *garito*, derivació ajaronada, i per a algun homònim, hauria convingut remetre també a MLWagner (*ZRPh.* xxxix, 534), i a Bertoni (*ARom.* II, 84).

DERIV.: *Enguerritat* 'cobert de parracs' eiv., si derivés d'ací hauria de ser amb contaminació de *guerra* i *esguerrat*, aplicat de primer a un ermità vestit miserablement. *Garitó*.

Garitjol i *garigarjols*, variants alterades, així com els sinònims *ginjòl*, *grejol*, *gladiol*, *gladiola* (tots ells en *AlcM*) del ll. *gladiolum* 'espècie de lliri o espadanya': el pas a **grajol* coincideix amb la fonètica popular, a la resta hi ha alteracions fonètiques i analògiques de fàcil explicació: *glajol* dissimilat en *guejol* fou en part confós amb *ginjol* (planta inconnexa), si bé conservant l'accentuació de *glajòl*; en *gar-*, anaptixi (mossàr.??); en *garigarjol* sembla haver-hi acumulació d'una forma sàvia amb una de popular *gladi-garjol* (amb transposició *gra* > *gar-*), seguida de dissimilació de la primera *l*. Cf. encara *garagot*, mall. 'trepadella' (anotat supra), potser conté encara una altra alteració comparable (sens dubte mossàrab), a base de **grajor* (amb *r* arabitzant) > **garaod* (dissim.) > *garagod*.

Garito, *garitó*, V. *garita* *Garjaula*, *garjola*, V. *gàbia* *Garla*, *garlador*, *garlaire*, V. *garlar*

GARLANDA, del mateix origen incert que el fr. i oc. ant. *garlande*, it. *ghirlanda*, cast. *guirnalda*, tots els quals poden ser presos del fr. ant. *garlande*, on potser sortí d'un **garnande*, derivat de *garnir* 'adornar = GUARNIR' del mateix origen germànic que aquest verb nostre. □ 1.ª doc.: mj. S. XIII, Guillem de Cervera.

«Tu qui als morts te-n vas, / forsat e mal ton grat, / aytan can viu seràs / hi vay de voluntat l'vés-hi de grat: porta'ls flors i porta'ls record, oracions, tributs de tota mena]; / tu qui portes la flor, / guarda -l mort qui-l se-n porta [si se l'emporten els àngels o els..., i només se sap que els enterramorts!]: / pensa de far t' onor, / que-ls pès tens prés la porta [perquè el mort surt de la casa amb els peus davant i el cap darrere]; / tu portes la *garlanda* / e-l mort porta -l sudari / ---», *Proverbis*, 961a. Era, doncs, una corona de flors, que servia per fer honor a altri, o a si mateix, i particularment adornant-se'n en ocasions solemnes; i llavors, en lloc de flors es podien usar d'altres materials, sovint preciosos: «jóvens bé vestits, e ab lurs *garlandes* en lo cap, entraren en l'esgleya», Lull, «sdevenc-se un dia que la filla del rey jugave ab donzelles en un verger, e havia posada sa *garlanda* de aur e de argent e de peres precioses en la branca de un arbre ---», id. *Blanq.*, *NCl.* II, 94.1; *Merav.* II, 110); «e -l correu --- can fo prop de Marceyla, féu-se una *garlanda* e -l cap, e entrà cantant per Marceyla», *Filla del Rei d'Hongria* (*NCl.* xlviii, 48).

Fou, particularment, atribut de jerarquia i heràldica feudal: «après anà-sse-n a la ciutat de Barcelona, hon --- reebé --- la *garlanda*, d'on fo creat compte de Barcelona --- e puix --- a Perpenyà, e ell pres la *garlanda* de tres comptats ---», Muntaner (57, 58). És molt freqüent, però, de parlar-ne en matèria de dones i d'amor: «he dit --- que aquels qui són enamorats se façen de les fuyles d'aquest arbre *garlanda*, e de les flors, ram, per portar en la man», *Breviari d'amor*, ms. 353; «diverses flors abent colides --- ab les càndides mans --- las unas ab les altres ab desig me fiu una gentil *garlanda*, de la qual orné los deorats cabels de ma testa ---», *Fiameta* (4); «cascuna portava en lo cap una *garlanda* de flors o de murta, perquè fossen conegudes», JoMartorell (*Ag.* I, 122); per més que no se n'excloïen els homes sobretot en festes i cerimònies: «cascú de aquells portàs en lo cap una *garlanda* de flors», id. (*Ag.* I, 43).

Fins molt recentment no s'havia introduït l'intolerable castellanisme *guirnalda*, que no prosperà gaire i no es consolidarà: Careta (p. 195) mostra que el bon ús continuà encara en els segles baixos: «sots la porta del arch havia pintada a la una part una senyora, qui aportava una *garlanda* al cap de moltes flors» en la rebuda que Palma de Mallorca dispensà a Carles V, a. 1542; i més en la Renaix., es reprengué bellament l'ús de sempre: «Iris, que 'l sol anyora, / teixeix los set colors en sa *garlanda*, / que 'l cel pendrà per banda»; «veu més